

דף ג.

חו"מ סימן כת בעיפר א

א. אחר שהעד העיד בבי"ד **ז** אינו יכול לחזור בו, ואפי' אמר **ה** שוגג התייחס או מוטעה התייחס ועשיתו זה להפיחדו אין שומעין לו, **ו** ואפי' נתן טעם לדבריו.

ב. אחר שהעד עבר כדי דיבור **ז** אינו יכול להוסיף אפי' תנאי, וי"א יכול להוסיף תנאי.

ג. נתנו **ח** חרם בביבוכנ"ס ע"מ שהעדים יעדו קודם שיצאו מביבוכנ"ס, ואחר שיצאו באו ואמרו לא שמנו לב אז להעיד, ועכשו זוכרין ורוצחים להעיד, **ט** יכולים למסור עדותם ואין בזה אינו חוזר ומגיד, לפי שהם שתקו בפעם הראשונה. **ו** ואפי' אמרו אין אלו יודעים, ואח"כ נתנו אמתלא לדבריהם חוזרין ומגידין, שהרי לא אמרו היפך ממה שאמרו

ז. הרמב"ם מהלכות עדות פ"ג ממשנה שבוואות ל"ו ע"ב. ובמקום שצרכיך חקירות עדים, רק אחרי חקירותם אינם יכולים לחזור, ובממון שאין דו"ח, אינם יכולים לחזור אחרי כדי דיבור. כ"כ הסמ"ע בס"ק ב'. ואם באו שנייהם לביה"ד, הראשון יוכל לחזור בתוך כ"ד של השני, אך עדות היא.

ובהגחות מרדכי חבב, דעתם שהעדיו בבי"ד חוזר והעידו בחילוף, מלקין אותם, ועדותם הראשונה קיימת. הביאו הסמ"ע. ועיין בספר פעמוני זהב שדן אם נפסלו מכאן ולהבא בעדים שביקשו לחזור בהם אחרי שהעדיו.

ומה שאינם יכולים לחזור ממשום שכחוב אם לא יגיד ונשא עונו, דמשמע דכל שלא הגיד ראשונה נשא עון, ולא מועיל מה שביא לחזור בו. סמ"ע ס"ק ד'.

ה. וזה אם אומר שבגלל פחד הוכרח להעיד עדות שקר בمزיד, אין שומעין לו. סמ"ע.

ג. ובדבר שਮוכח שטעו כגון שאין אדם מביא עדים לחובתו, וכן אם עדותו סובלת שני פירושים אחד וחוק ואחד קרוב, מיישבים עדותו שלא תוכחש אפי' בפירוש וחוק.

ז. הדעה הראשונה היא דעת הרמב"ם והשוו"ע, ודעת הי"א הוא הרא"ש. והש"ך בס"ק ב'. הארך לסתור דלא נמצא דבר זה בראש, והכריע קרמבל"ם דאיינו יכול להוסיף תנאי בעדותו. ועיין עוד בס"י מ"ו.

ח. הינו ביה"ד שהם ג' הכהרים לדון,adam ha-bul din הוא שנתן חרם לא גרע מהשביעם, שיכולים אח"כ להעיד בבי"ד.

ט. ודלא כהר"ז, שסביר שבאמרו אין אלו יודעים לא הו חוזר ומגיד, אפי' بلا אמתלא.

ו. והשוו"ע אייר היכא שאמרו היפך דבריהם הראשונים, דאפי' באמתלא לא מועיל כ"כ בסמ"ע. ובamar אני יודע מהני אמתלא, אבל אם בתחילת אמר אני זוכר, א"צ אמתלא, כ"כ נתיבות ס"ק ו'.

באחרונה.

דף ג:

ח"מ סימן פז סעיף ב. יב עין משפט א.

ב ג. השביעית משפטת בין מלאה ע"פ בין מלאה בשטר ואפי' כ יש בו אחريות. ואפי' הלוחו על שדהו והמלואה אוכל פירות ומנהה בכל שנה מהובו הרי זה משפט אם הוא ל' במקום שיכול הלוחה לסלקו מהקרקע בכל עת שיביא לו מעותיו.

יב יד. המלאה על המשכון אינו משפט א' החקק שכגד המשכון, וי"א גם היתר על המשכון אינו משפט.

ח"מ סימן פז סעיף יא עין משפט ב.

יא יג. המוסר שטרותיו לב"ד, ואמր להם אתם תגבו לי חובי נ' אינו משפט.

כ. דמ"מ מחוסר גוביינה סמ"ע ס"ק ז'. אבל דעת המהר"ק שאינו משפט אם יש בו אחريות והב"י תמה עלייה.

ל. אבל אם הוא במקום שהוא יכול לסלקו עד סוף זמנו אין שביעית משפטת, וזה אם סיים לו שדה בהלאתו אינו משפט, דהיינו יותר לחובו, וכגבי דמי כ"כ בסמ"ע, אבל הרשכ"א ס"ל אף' אפוטקי מפורש משפט, הבאו הב"י.

וכל שאינו יכול לסלקו אף' יומ אחד מקרי מקום שאינו יכול לסלקו. מ. הרמב"ם משבעות מ"ד ע"ב וכיון שיש לו בידו משכון לא שייך ביתה לא יגוש, והי"א הוא הרוא"ש הסובר כאן שמתחלת נטיל המשכון נגד כל הלהואה הו"ל Caino יש בידו משכון על הכל. ולפ"ז במשכנתא שלוקחים מהבנק והבית ממושכן להם אינו משפט.

ג. ממשנה ב' פ' י' דשביעית וכמו שפירשו התוט' שם במכות דף ג'. וכתב השם ע' בס"ק כ"ב דאין זה כדין פרוזבול שבסעיף י"ח, דשם בפרוזבול אינו מוסר גוף השטר חוב ביד ביה"ד, אלא אומר בפניהם בע"פ שמוסר בידם החובות, ומשם כך ציריך שיכתבו לו הב"ד, אבלכאן המדובר שמוסר השטר חוב בעצמו לב"ד בידם, ולכך לא ציריך כתיבה.

חוי"ם סימן מו סעיף י

ען משפט ג.

יב. המלוה את חבירו וקבע לו זמן לעשר שנים או פחות או יותר, **ב** אין שביעית הבאה בתוך הזמן משמטה דלא קרי ביה "לא יגוש".

אה"ע סימן ל' סעיף ה

ען משפט ד.

ז. התנה עצמה בשעת הקידושין שלא יהיה לה שאר כסות, תנאי קיימ. אבל אם התנה על העונה תנאי בטל^ע, שכל המתנה על מש"כ בתורה ואין של ממון, תנאי בטל^פ. ו"יא דכל מה שתיקון רבנן הוילו כמו שכחוב בתורה ואם התנה עליו תנאי בטל^צ.

חוי"ם סימן רכו סעיף כא

ען משפט ה.

כא כב. האומר לחבריו על מנת שאין לך עלי אונאה הרי יש לך עלי אונאה **ק**, והוא שלא פירש אלא אמר בסתם דאיינו יודע כמה אונאה יש בו כדי שימחול. וכ"ש אם אמר לך ע"מ שאין בו **ר** אונאה שיש בו אונאה שהרי יש בו. אבל בפרש כגן שאמר לך חפץ זה שאין נותן לך

ס. עיין בתרא קמ"ה ע"ב בתוס' ד"ה ואין, מכאן וכו'. וככלישנא בתרא דרב יהודה אמר שמואל, וכן כתבו התוס' בשם ר'ת.

ע. כמ"ש הר"ן דעתך לא ניתן למיחילה, ולכן בטל.

פ. כתובות כ"ז בבריתא. ובמציאות צ"ד ע"א וכרכ"י.

צ. הgentiles מימוניות ריש דכותב, כמו"ש בכתובות פ"ד ע"א, ועיין בהגר"א. ק. רמב"ם פ"ג ממירה הלכה ג' וכרכא בב"מ נ"א ע"ב. ואע"גadam אמר לך בשבעית על מנת שלא תשטני אתה בשבעית מהני דאמרין כל תנאי שבממון קיים וכמ"ש בס"ז, אני שם דיוד ומלח אבל כאן י"ל דלא ידע שיש בו אונאה שימחול לך וסביר ע"מ שאין לך עלי אונאה ההינו שאין בו אלא פחת כל הדוא ולא מגיע לאונאה. כ"כ הסמ"ע בס"ק ל"ז ודלא כהעיר שושן ושאין זה הטעם דמתנה ע"מ שכחוב בתורה אלא מתנה עמו שימחול לך האונאה שבו דמנהני.

ובביאורים ס"ק י"ג כתוב adam התנה עמו ע"מ שימחול לך האונאה, מהני התנאי ואם אינו מוחל לך אף יש בו רק שתות המקח בטל.

ר. ההינו שלא יהיה בו דין אונאה, וא"א לך להנתנות לבטל דין תורה ובשותות קנה ומחייב האונאה. כ"כ הטור בשם הרשב"ם, אבל לדעת רשי"ב כה"ג המקח בטל גם אם יש בו אונאה ורק שתות וחזר בו למגמי אם ירצה, ודעת מラン השו"ע כרשב"ם. כ"כ הסמ"ע בס"ק ל"ח.

במאתיים יודע אני שאינו שווה אלא מהה **ש וע"מ שאין לך עלי אונאה אני מוכר לך אין לו עליו אונאה. וה"ה אם הלויקח מפרש.**

ח"מ סימן סז פ"ט

עין משפט ז.

ט יא. המלוה את חבירו, **ה** והתנה עמו שלא תשפטנו שביעית, הרי זה ממשפט, שזה מתנה על מה שכטוב בתורה. אבל אם התנה עמו **ו** שלא ישמשת הוא חוב זה אפיי' בשבעית, תנאו קיים, שנמצא חייב עצמו בב בממון שלא חייבתו תורה, שהוא חייב.

ח"מ סימן עג פ"א

עין משפט ז.ז.

א יא. המלוה את חבירו סתום ולא קבוע לו זמן, במקום שאין להם מנהג יש לו זמן ל' יום שקדם איינו יכול לתובעו **ב** בין במלוה בשטר בין במלוה בע"פ, בין במשכון בין بلا משכון, ואם התנה עמו שיתבע כל זמן שירצה יכול לתובעו אפיי' ביוםו.

ש. ודוקא שאמר לו שאני יודע שאינו שווה אלא מהה אבל אם אמר לו יודע אני שיש בו אונאה וע"מ כן לא מהני, הוגם שאדם יכול להקנות ולמחול אפיי' דבר שאין קצוב מ"מ במחילה כזו צריך שיפרש שלא יוכל לומר לא ידעתי שיש בו אונאה כ"כ גדולה, סמ"ע ס"ק ל'ט.

ה. מימרא דשםואל במכות דף ג' ע"ב וכגדמפרש שם רב ענן. הרי זה משפט פי' רשי' שם שהשביעית אינה מסורה בידו לומר שלא תהיה משפטת.

ו. כתוב הרא"ש שתנאי זה אגררא קאי ומועליל. וה"ה אם כתוב בשטר לשון פיקדון איינו משפט. כ"כ במהרי"ק שורש קפ"ג.

ב. מביריתא במכות דף ג' ע"ב. ודוקא לעניין שאיינו יכול לתובעו תוק ל' יום, אבל מ"מ לא אומרים בזה אדרם פורע תוק זמנו כמ"ש הטור בס"י ע"ח. סמ"ע וש"ז. ועיין בפעמוני זהב שהעללה بما שהסביר לחבירו בית בטק מסוים לחודש וכיוון שאין שכירות משתלמת אלא לבסוף כל חודש חל עליו החוב לשלם על החודש שעבר, ועbar זמן רב ולא תבעו המשכיר, ואח"כ תבע שישלם הכל בפעם אחת, והשוכר טוען שרצויה לשלם לו רק הסך לכל חודש כי כך קבעו. והעללה הרבה שלא היה הסכמה על עיקר הפירעון בכך וכך לחודש אלא הסך היה לידע כמה בחודש חייב, ולכן חייב לשלם הכל בפעם אחת. ועוד הביא שם בשם רעך"א באדם שמכר חוץ לחבירו ולא קבוע לו זמן שהדין הוא כסתם הלאה ל' יום. וכן אם אדם כתוב לחבירו שיפרע לו ממש ל' יום כוונתו מעט ואם אין לו אין ביד יכולם לכופו ואין יורדיין לנכסייו עד תום הזמן ע"ש.

- א. ב. סתם שאלת זמנה לאלטר, יוכל לתוכעו מיד ^ג.
- * ג. אם הלווה מוחה שלא לכתוב שטר על ההלואה, והמלואה מבקש שטר, הלווה צריך להחזיר לו מעותיו מיד ^ד, כי מסתמא לא הלווה לו אלא על דעת שיכתבו לו שטר.

אר"ח פימן שיז סעיף ג עין משפט ט.

ג. הגה: ד. אסור לנתק או לחתוך זוג געלים או גרבאים התפוריים יחד כדרך שהאמנים עושים אפי' שהתפירה אינה של קיימה כיוון שזה מתקן מנא. ויש מתירין בתפירה שאינה של קיימת אך אין להתייר בפני עם הארץ.

ווע"ד פימן רא סעיף כג עין משפט י.

כג. אין ג' לוגין פולני אלא א"כ יהיו של מים ^ה ומראייהן מראה מים לפיכך ג' לוגין מים שנפל לתוכן יין ^ו והרי מראייהן כמראה יין שנפל לו למקוה לא פסלוהו. וכן ג' לוגין חסרים כל שהוא שנפל לתוכן מעט חלב ^ז והשלימונו לג' לוגין ונפל לו למקוה שהיה חסר לא פסלוהו.

ג. כתוב ה"ה כיוון שהזרת בעין אין לה זמן, וככפי ריש"י בשבת קמ"ח ע"א. אבל הלואה שהוצאה ניתנה צריך זמן להשתדל למצוא מעות לפורעו. סמ"ע. ועיין בפעמוני זהב למי שנתן המעות בתורת המקח ונתקבל המקח, צריך להחזירם מיד ואין כאן המתנה של ל' יום.

ד. טור בשם הרא"ש. ודעת הסמ"ע דוקא שהקנה לו בקניין DSTם קניין לכתיבת עומד, והש"ך והט"ז דעתם אפי' בלי קניין.

ה. ממשנה ה' פ"ז דמקאות וכתח"ק, וכן פסק הרמב"ם בפ"ז. ג. ודוקא שלא שינוי מראה המקוה אבל אם שינוי מראיו פסלוהו, כ"כ הרא"ש, ואפי' יש במקוה כבר מ' סאה ונשתנו מראיו פסלוהו. ש"ך ס"ק ס'.

ז. היינו חלב בלי תרבות מים ולא כמו של זמניינו שרובו מים, ובסעיף זה משמענו דאפי' נפלו היין או מי פירות לתוכך ג' לוגין מים שאובין אין עליהם תורה מים שאובין לפסול המקוה החסר, כיוון שלפני נפלתן למקוה מראייהן כמראה יין, ובסעיף כ"ד משמענו אם נפלו ג' לוגין יין או מי פירות לתוכך המקוה ולא שינוי מראיו לא פסלוהו, ופשוט הוא. אבל מים צבועים פוללים דמים צבועים הם נקרים לא כן בין מזוג.

יור"ד סימן רא סעיף כד.כח

ען משפט כ.

כד. לד. מי כבשים ומי שלקות ותמד שלא החמיין **ח** ומיל צבע **ט** פולני **י** המקוה החסר בג' לוגין, אבל כל שר המשקין ומיל פירות ומורייס **כ** ותמד שהחמיין אין פולני המקוה החסר בג' לוגין אבל גם אין משלימים אותו להכשירו **ל** שאם היה בו ל"ט סאין ונפל לתוכו סאה אחת מהם אין משלימים אותו.

כד. לה. אם יש בו מ' סאה ונפל לתוכו סאה אחת מהם ונטל מהותן טאה אחרית כשר **מ**, אף עשה כך עד י"ט פעמים **ג**, אבל במים שאובין שנפלו סאה מהם למ' סאה כשרים ונטל מהותן סאה אחת ואה"כ נפל לתוכן סאה מים כשרים אף עשה כך כמה פעמים לעולם כשר **ס**.

ח. דאם החמיין מחמת שמרי היין פירא הוי והוי ממש כפירות דין פולן את המקוה, ואפילו יש בו ג' לוגין מים שאובין שהכל נחشب יין, ויין מוג נקרא.

ט. שם במשנה ג' משמעיה דרבנן יוסי ואין חולק וצבע אין בו ממש. וה"ה מי הדחת כלים שם מים עליהם ופולני. ט"ז ס"ק לד.

ל. דשם מים עליהם. ממשנה ב' פ"ז שם.

כ. הינו שמן קרבי דגים, דין תורה מים עליון, ומה שפסק השו"ע בסעיף לג' אין להקשוט כפי שבואר בתפארת ישראל בפ"ז מ"ב בבעוזות ג' ע"ש.

ל. וה"ה חסר קורתוקב אין משלימים אותו אלא להשמענו בא דאפי' חסר סאה אין פולני אותו. ש"ך ס"ק ס"ב.

מ. שם במשנה ב', וכדעת הרואה"ש והתוס' ביבמות דף פ"ב דמה שאמרו שם עד רובו זה חזר על מי פירות שהחמיין חכמים למי פירות כיוון דלא חזו לטבילה כלל.

ג. ודוקא עד י"ט פעמים דaicא רוב מים כשרים ומיעוט פסולים ובטלים ברוב.

וכתב הרשב"א בחידשו ליבמות דף פ"ב ע"ב אע"ג דעתם בעיקר דאוריתא והצריכו ששימים לבטלו כל זה באיסורי אכילה אבל בדברים שאינם של אכילה בטלים ברוב.

ס. שכל מים שאובין שבאו בתוך מ' סאה כשרים נזרעו בתוכם וחזרו להיות מים כשרים, כ"כ הרואה"ש כמו שנפסק בשו"ע סעיף ט"ו. אבל דעת הרמב"ם והראב"ד לפולן בנחת סאה ונטל סאה ביוור מרובו אפי' במים והב"י כתוב דין להניט הראש בין המחלוקת. בש"ך ס"ק ס"ב. והב"י כתוב שטעמו של הרמב"ם במים לפולן מושום מראית העין אבל הראב"ד כתוב שזה מעיקר הדין, וכתוב הרדב"ז בח"א סי' פ"ה דיש לתיקן המקאות גם לדעת הראב"ד לחוש לאיסור קרת א"כ מה שנגנו למלאות המקאות ע"י בור זרעה דהינו לחפור סמוך למקוה בור שבו מתאספים מי גשמי בשיעור מ' סאה לפחות ואח"כ מבאים אליו מים שאובין שזרעים אותם תוך בור זה של מי גשמי ונכשרים, וכשמתמלא בור הזרעה יוצאים המים דרך נקב שיש בכוחם למקוה זה לשיטת הראב"ד והרמב"ם לא מועיל דהוי נותן סאה ונטל סאהadam לא ישארו רוב מי גשמי בכור כשרים דהינו כ"א סאה המקוה לא נקשר בזורה.

ולעשות רק בור השקעה בלבד דהינו שייהו מים עומדים בבור סמוך למקוה ויביאו מים

כה. לו. מי צבע יש להם דין מים לפסול **ע** בגין לוגין את המקווה החסר,
אע"פ שימושים מראיםם ממראה המים.

כה. לד. מקווה כשר אע"פ שנפלו בו מי צבע ושינו מראיו לא נפסל וכן אם הדיח בו כלים ונשתנו מראיו לא נפסל **ט**, אבל נפל לתוכו יין **צ** או מוהל שהם המים שיוצאים מן הזרמים בתחילת טעינתם ויש בהם ציהצוחי שמן אם שינוי מראיו נפסל.

כה. לה. כיצד עשה אם נפלו בו יין או מוהל ושינו מראיו, אם המקווה היה חסר ימתין עד שירדו גשמי **ק** ויתמלא ויחזורו מראיו למראה מים, ואם יש בו מ' סאה שאינו נפסל עוד בשאייה יملא בכלים ויתן לתוכו עד שיחזורו מראיו למראה מים.

שאובין למקווה וישיקום בבור מי גשמי דרכ' חור כשפופרת הנוד יש אמרים דהשקה לחוד לא מספיק וע"כ הטוב שייעשו גם בור השקה וגם בור זרעה ובשני הדברים זהו תיקון לצתת ידי חובה גם לדעת הרמב"ם והראב"ד. כ"כ בש"ת מנתך ח"ב סי' כ"ג, ע"ש. **ע**. משנה פ"ז דמקואות משנה ג' ממשמה דר' יוסי וליכא מאן דפליג אליה דצבע אין בו ממש ומים הוא ופосל כמו מים שאובין בגין לוגין במקווה חסר. ופסול שינוי מראה המקווה ע"י יין או מוהל לדעת רוב הראשונים הוא פסול דוריתא דדרשין "מקווה מים" ולא מי פירות דכשיש מי פירות במים מבלתיין אותו מתורת מקווה מים.

ט. כיון שהצבע אין בו שום ממשות אבל כshawuf הצבע כמו גוש שנפל ושינה מראיו של המקווה יש לעין אם זה כגוף הדבר וכמו יין ומוהל וה"ה סבון שנפל בתוך המקווה ונמחה ומשנה מראה המקווה יש להזהר ואולי הוא כגוף הדבר ופוסל, וצ"ע.

צ. אף"י שהיין לא בא למקווה דרך שאובין אלא נמשך לתוכו מן הגת או מוהל מבית הבד אף"י לא נשנתה למראה היין ממש אלא נשנתה מראה המים שהיא בתחילת נפל, והטעם בין ומוהל שפוגלים כיון שהם גופ הפרי ויש בהם ממש, כ"כ הראב"ד.

ק. הקשה הת"ז בס"ק ל"חadam חסר הרוי בלבד הכי צריך להמתין בשבייל שאין בהם מ' סאה ותירץ שבא להشمיענו שלא יעשה לו המשכה כי יש לחוש שלא יחוור למראה כשר עד שימוש כ"כ הרבה עד שייהיו רובין ע"י המשכה וברובו ע"י המשכה פסול משא"כ ע"י הגשמי שיכול להמתין כמה שירצה עד שיחזור מראה כשר למים.